

Voorwoord

Rolf H. Bremmer Jr & Michiel de Vaan

In de boezem van Noord-Holland klopt een Fries hart. Historische bronnen getuigen dat Noord-Holland boven het IJ in elk geval tot en met de dertiende eeuw grotendeels Fries gebied was. Van het Friese taaleigen zijn nog steeds sporen te vinden in plaats- en persoonsnamen. Ook verraden bepaalde taalkundige elementen in latere teksten tot in de moderne dialecten van Noord-Holland toe dat Friese verleden. Het is echter nog lang geen uitgemaakte zaak welke elementen precies als Frisismen mogen gelden, en welke elementen het resultaat zijn van een intern-Hollandse ontwikkeling. Vandaar dat bovengetekenden op 12 en 13 november 2010 in Leiden een bijeenkomst organiseerden over *Sporen van het Fries en de Friezen in Noord-Holland. Taalkundige en historische evidentie*.

Behalve taalkundige problemen spelen ook historische en geografische argumenten een rol in de discussie, zoals de geschiedenis van de veenontginningen in Holland en archeologische aanwijzingen voor bewoning van bepaalde streken. De conferentie beoogde een breed overzicht te geven van de stand van de wetenschap, een podium te bieden voor nieuwe argumenten, en de uitwisseling te bevorderen van inzichten en meningen, ook tussen de verschillende wetenschappelijke disciplines. Twaalf sprekers werden uitgenodigd. Het zwaartepunt lag daarbij op de taalkunde, omdat de belangrijkste argumenten in de discussie van taalkundige aard zijn. Negen lezingen verschijnen in uitgewerkte vorm in deze bundel, beginnend bij de historische context: Jan de Koning verkent het archeologische veld, Chris de Bont belicht de historisch-geografische kant, terwijl Marco Mostert de schrijfcultuur van Noord-Holland tot ca. 1300 analyseert. Vervolgens gaan Michiel de Vaan, Arend Quak, Arjen Versloot, Rolf Bremmer, Eric Hoekstra en Cor van Bree de taalkundige discussie aan. Het geheel biedt een actuele inleiding in onze kennis van de bewoningsgeschiedenis van Noord-Holland boven het IJ tussen de Romeinse Tijd en het einde van de Middeleeuwen, met nadruk op de taalkundige aspecten daarvan. De lezingen van Karel Gildemacher (*Plaatsnamen in Noord-Holland*), Guus Kroonen (*De harde g, een typisch Nederlands frisisme?*) en Mathilde Jansen (*Hollandse invloeden op Ameland*) zijn niet in deze bundel opgenomen.

Wij hopen dat *Sporen van het Fries en de Friezen in Noord-Holland* een vruchtbare bodem biedt voor verder onderzoek naar de geschiedenis van Noord-Holland. Op basis van de bronnen kan ook verder naar het zuiden langs de kust, in Zuid-Holland, Zeeland en Vlaanderen, een overgang van Fries of, iets ruimer genomen, Ingweoons, naar niet-Fries worden vastgesteld (in Zuid-Holland) of vermoed (in Zeeland en Vlaanderen). Hopelijk biedt de gedetailleerde bespreking in deze bundel van Noord-Holland ook ondersteuning bij het onderzoek naar de sporen van Fries in de zuidelijker kuststreken.

Leiden, september 2012